

Қолма-қол ақшасыз төлемдер нарығына шолу

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

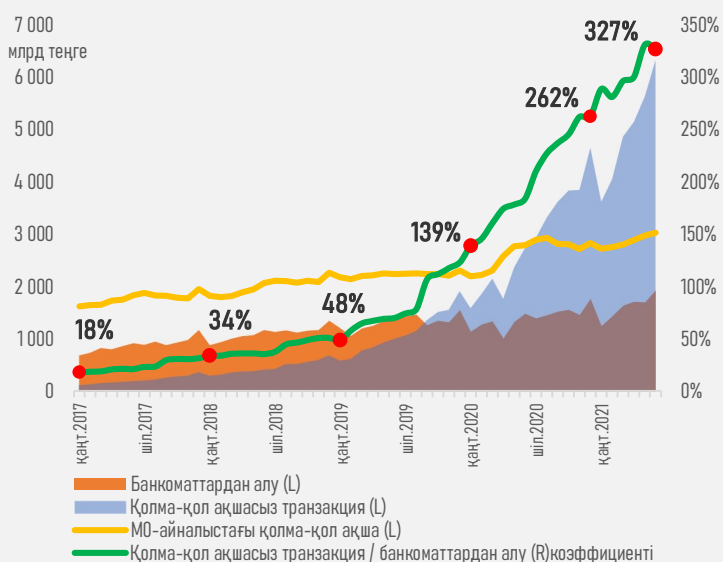
2021 жылдың бірінші жартыжылдығының қорытындысы

Резюме

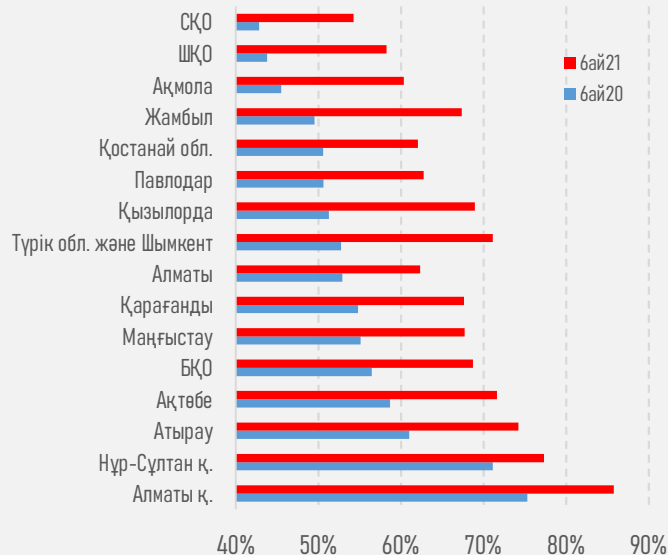
- ✓ Бірінші жартыжылдықта қолма-қол ақшасыз есеп айырысулардың енуі жеделдетудің көпжылдық үрдісі жалғасты. Осылайша, биылғы жылдың бірінші жартыжылдығында елдегі қолма-қол ақшасыз транзакциялардың үлесі бір жыл бұрын 51% - дан 75% - ға дейін өсті.
- ✓ Бірінші жартыжылдықта қолма - қол ақшасыз транзакциялар көлемі 2,4 есе – 29,6 трлн теңгеге дейін немесе ЖІӨ-нің 42% - ына дейін өсті (6м20 үшін-12,4 трлн теңге).
- ✓ Қолма-қол ақшасыз транзакциялардың қарқынды өсуі өнімнің тұтынушылар үшін ыңғайлылығына, цифрлық сервистер мен төлем жүйелерінің дамуына байланысты болды, бұл азаматтардың covid-19 пандемиясына байланысты қолма-қол ақшамен байланысын шектеуге деген шынайы тілегін тудырды.
- ✓ Қолма -қол ақшасыз кірудің оң үрдісіне қарамастан, Қазақстан "қолма-қол ақша парадоксында" да ерекшелік болған жоқ: қолма-қол ақшасыз төлемдердің ұлғаюымен бір мезгілде айналыстағы қолма-қол ақша көлемінің өсуі-М0 (+8,7% г/г) байқалады.
- ✓ Елдің бірқатар өңірлерінде қолма-қол ақшасыз есеп айырысулардың үлесі қанығу нүктесіне жақындап келеді (Алматы-86%, Нұр-Сұлтан – 77%, Шымкент-75%). Тиісінше, өсудің одан әрі әлеуеті безналдың енуінің аз үлесі бар аймақтарда сақталады (төменде қараңыз).
- ✓ Қолма-қол ақшасыз төлемдер үлесі ағымдағы жылы еліміздің барлық өңірлерінде басым болды.
- ✓ Айналыстағы дебиттік карталар санының (38,6 млн) несие карталарынан (14,0 млн) сақталып отырған үстемдігіне қарамастан, ең үлкен өсім "қарыз қаражаты" сегментінде байқалады (өсім екі есе, 7,1 млн бірліктен). Дебиттік карталардың жылдық өсімі 31,6 млн бірліктен 22% - ды құрады.
- ✓ Сонымен қатар, қолма-қол ақшасыз төлемдердің одан әрі енуі дәстүрлі түрде қолма-қол ақша айналымын пайдаланатын сегменттердің қамтылуына байланысты болуы мүмкін (мысалы, бейресми жұмыспен қамту: сауда, қызметтер және т.б.), бұл "қолма-қол ақша парадоксын" жояды.

ҚР аумағында қолма-қол ақшасыз транзакциялар*

ҚР-дағы қолма-қол ақшасыз транзакц. динамикасы

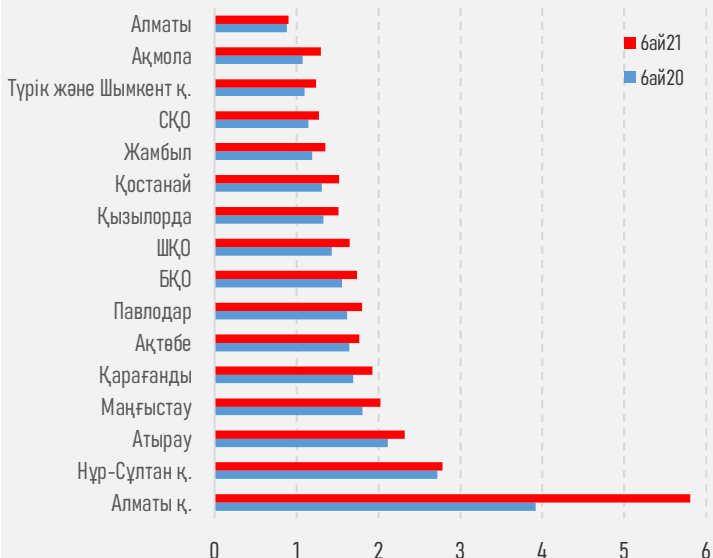

Ең «қолма-қол ақшасыз» аймақтар

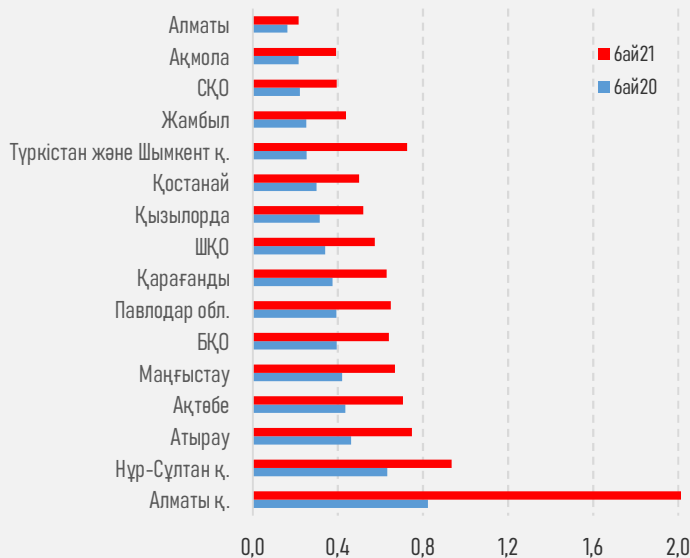

Жан басына шаққандағы айналыстағы төлем карталарының саны*

Жан басына шаққандағы дебиттік карталарының саны

Жан басына шаққандағы несие карталарының саны

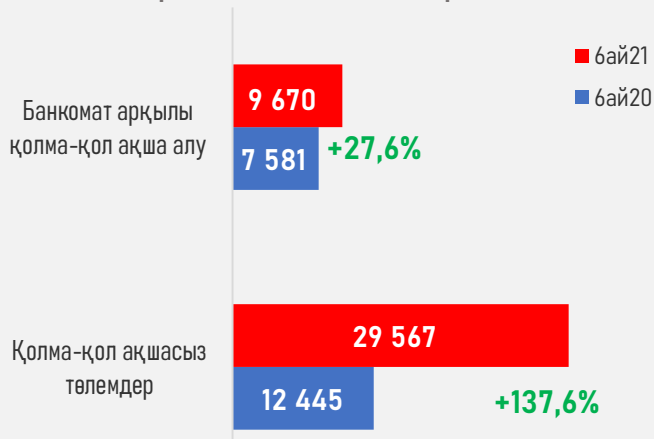
* Источники данных: сайт Национального банка РК, Бюро нацстатистики

Төлем карталары бойынша транзакциялар *

Транзакциялар саны, млн операция

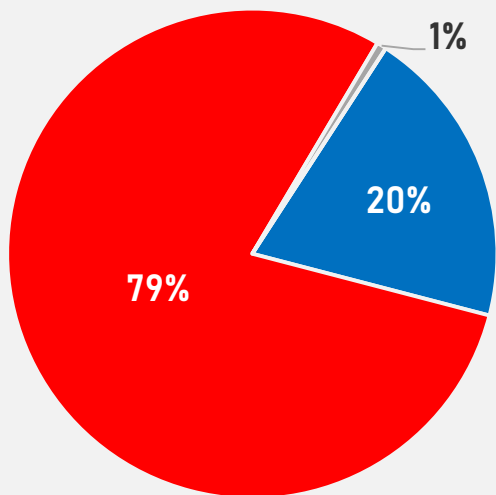

Транзакция көлемі, млрд теңге

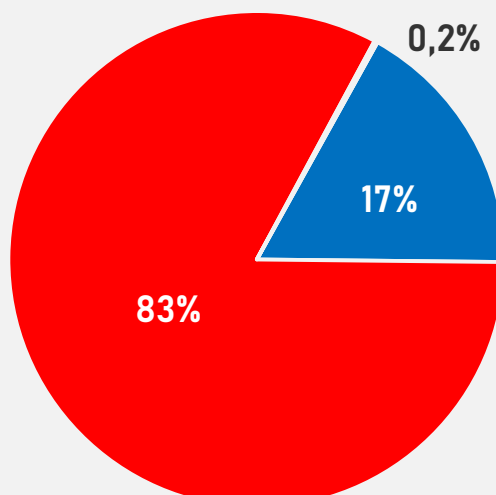
Қолма-қол ақшасыз транзакциялардың түрлері бойынша бөлу *

6ай20

■ POS-терминал арқылы төлеу ■ Интернетте төлеу ■ Банкомат арқылы төлеу

6ай21

■ POS-терминал арқылы төлеу ■ Интернетте төлеу ■ Банкомат арқылы төлеу

Кезеңнің қысқаша нәтижелері

Қолма-қол ақшасыз төлемдер пайдасына тұтынушылық артықшылықтардың өзгеруі нәтижесінде карточкалар бойынша қолма-қол ақшасыз төлемдер көлемі қолма-қол ақша беру жөніндегі операциялардың тиісті көрсеткіштерінен үш есе асады (29,6 vs 9,7 трлн теңге).

Осылайша, тауарлар мен қызметтерге ақы төлеу үшін цифрлық арналардың танымалдығы мен қолжетімділігі елдің cashless экономикаға көшуін жақындатты. Бұл ретте аталған көшу көп жағдайда республикалық маңызы бар қалаларда жүзеге асырылды.

Қолма-қол ақшасыз төлемдердің одан әрі енуі дәстүрлі түрде қолма-қол ақша айналымын пайдаланатын сегменттердің қамтылуына байланысты болуы мүмкін (мысалы, бейресми жұмыспен қамту; сауда, қызметтер және т.б.). Өңірлік бөліністе өсу әлеуеті РФ-мен шекаралас аумақтарда (мысалы, ШҚО және СҚО) сақталуда.

Елдегі күрделі эпидемиологиялық жағдайға және карантиндік шектеулердің мәжбүрлі қайтарылуына байланысты іскерлік белсенділіктің, атап айтқанда, қызмет көрсету саласындағы белсенділіктің бәсеңдеуі байқалады. Мұндай макроэкономикалық жағдайлар екінші жартыжылдықтағы төлем карталары бойынша операциялардың жиынтық көлеміне тиісінше әсер етуі мүмкін.

Бұл ретте Қазақстан "қолма-қол ақша парадоксында" да ерекшелік болған жоқ: қолма-қол ақшасыз төлемдердің ұлғаюымен бір мезгілде айналыстағы қолма-қол ақша көлемінің өсуі байқалады (+8,7% г/г). Қолма-қол ақшаның өсуі covid-19 пандемиясының белгісіздігімен, сондай-ақ көлеңкелі экономиканың жоғары үлесімен байланысты болуы мүмкін.

Сонымен қатар, әлемнің басқа да орталық банктерімен қатар ҚРҰБ мақсаты ұлттық төлем жүйесін одан әрі дамыту және жаңғырту болып табылатын цифрлық валютаны енгізу мәселесін зерделеуде.

ҚҚҚ талдау орталығы валюталық, қор, тауар нарықтарындағы экономикалық жағдайдың әр түрлі кезеңділігіне экономикалық шолуларды, KASE эмитенттерінің, ҚР Ұлттық Банкінің, ҚР Ұлттық экономика министрлігінің, ҚР Қаржы министрлігінің, Мемлекеттік кірістер комитетінің статистикалық деректерін, сондай-ақ елдегі ағымдағы экономикалық жағдайға әсер ететін басқа да оқиғаларды үнемі дайындайды. ҚҚҚ талдау орталығының материалдарымен ҚҚҚ сайтында танысуға болады.